

Być kobietac w oriencie. Praca zbiorowa pod redakcją, Barbary Grabowskiej, Ewy Machut-Mendeckig. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie, Dialog 2001, 274 s.

Varşova Akademik Dialog Yayınevi'nden 2001 yılında çıkan "Orient'te Kadın Olmak" başlıklı bu kitap, Danuta Chmielowska, Barbara Grobowska ve Ewa Machut Mendecka'nın redaksiyonu altında hazırlanmış. Her biri kendi alanında uzman, akademik kariyeri olan 16 değişik yazar tarafından vücuda getirilen bu kitap, yazarlarının uzmanlık alanlarında yazdıkları iki genel bölümden oluşmakta. Birinci bölümün başlığı: Antik Çağdan Modern Çağa. İkinci bölümün başlığı ise: Edebiyatta Kadının Portresi.

Başlıklardan da kolayca anlaşılabilirliği gibi, Orient ülkelerinde yaşayan kadının, Asya ve Afrika kültürlerindeki yerlerinin tespiti, tanıtımı, aile içindeki konumu, toplum gelenek ve göreneklerindeki yerini irdelemek birinci bölümün temeldeki amacı. Bölümler içinde, Arap ülkelerine, İran'a ve Türkiye'ye din, inanç ve kültür üçgeni içinde kalan bölge kadınının tarihi fonda yaşamları ile yaşamak zorunda kaldıkları ve zorunda bırakıldıkları yaşantılar, gelenekler ve kısıtlanan özgürlükleri anlatılmış. 19. ve 20. yüzyıllarda modernizmi yaşayan İslam ülkelerinin, sosyal özgürlükleri yaşama geçirme çabaları ile birlikte, kadının sosyal statüsü ve özgürlükleri irdelenmiş. Ayrıca buna bağlı olarak Asya kıtasının güneyini, yani Hinduizm ve Şikhizmin yoğun olarak hissedildiği ve yaşandığı bölgelerin kadınlarının, birbirleriyle karşılaştırması, ve şu ana kadar hakkında yazılan tüm konuların, Polonya basınındaki yansımalarına da yer verilerek genel bir tanım yapılmış. Elbette kitap tamamen okunduğunda, varılan gerçek daha sarıh bir şekilde kendini gösterecektir, ancak Hinduizmin kadını kısıtlayan, neredeyse yaşama hakkı vermeyen bir din ve anlayış sisteminin olmasının yanında, aynı topraklar, aynı coğrafya dahilinde olmasına rağmen, Hinduizmden somut farkının, Şikhizm de kadının erkeğe denk bir varoluşunun resmi çok net sergilenmiş. Benzer şekillerde kadın, küçük Asya'da, Kore'de, Japonya'da da mercek altına yatırılmış. Konfüçyüs ve Şintoizm anlayışlarında kadının kendine bulduğu yer, okura resmedilmiş. Konu Orient'teki kadın olunca elbette sınırları Afrika ülkelerine ve İsrail'e kadar da uzanmış.

Afrika ve Doğu'nun kadını, sadece tarihsel ve kültürel fonda incelenmekle kalmayıp ikinci bölümde, edebiyata yansımalarıyla anlatılıyor. Örneğin; Kadın haklarının Türk edebiyatındaki savunucuları ve özellikle Halide Edip Adivar, detaylı biçimde inceleniyor. Bu konudan daha az kapsamlı olmak suretiyle, özellikle Hindistan, Mongolya ve İsrail hakkında da bilgilere yer verilmiş. Doğrusu edebiyata ayrılan bu ikinci bölüm, birinci bölümün gölgesinde, birinci bölümü tamamlamaya çalışır bir çaba içerisinde. Ancak kadının Orient'teki yerinin incelendiği bölüm, zevkle okunan, enteresan bir bölüm.

KEREM AKAN

